

Torah from Around the World

De Eeuwige neemt niets weg uit de wereld zonder er iets voor in de plaats te zetten.

Midrasj haGadol

Sjabbat 12 juni / 2 Tammoez 5781, Korach, Bemidbar/Numeri 16:1 - 18:32

Tanach blz. 300 - 307

Haftara: Jechezkeel/Ezechiël 37: 15 - 28

Tanach blz. 1115 - 1116

Vertaler: Sera Spanier

Commentaar: **Lisa Grushcow** is rabbijn bij *Temple Emanu-El-Beth Sholom* in Montreal en medevoorzitter van de *Montreal Board of Rabbis*.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/korachs-challenge-balance-between-humility-and-arrogance>

De uitdaging van Korach: de balans tussen nederigheid en arrogantie

Van Korach kun je gemakkelijk een karikatuur maken. Josephus, de Joodse historicus uit de 1e eeuw van de gebruikelijke jaartelling, schetst het beeld goed:

Korach, een vooraanstaande Hebreëer, zowel door zijn afkomst als door zijn rijkdom, iemand die goed kon spreken en iemand die mensen met zijn toespraken makkelijk kon overtuigen, zag dat Mosjé grote waardigheid genoot, voelde zich daar ongemakkelijk over en benijdde hem daarom. Hij behoorde tot dezelfde stam als Mosjé en was met hem verwant. Hij voelde zich vooral gegriefd omdat hij vond dat hij de plaats van Mosjé verdiende vanwege zijn grote rijkdom en afkomst (*Antiquities of the Jews*, 4:2).

In de bijbelse tekst van parasja Korach en in veel van de Joodse interpretatieve traditie is Korach een jaloerse demagoog die, in de woestijn, ophitst tot rebellie tegen Mosjé en Aharon. Door het leiderschap van Mosjé en Aharon uit te dagen, stemt hij in met de 'Grote Israëlitische Bake Off'. Korach en zijn volgelingen zijn bereid om vuurpannen te bewieroken - samen met Mosjé en Aharon - en met acceptatie van God te laten zien wie de gekozen leider is. Het is niet verbazingwekkend dat Mosjé en Aharon winnen. Korach en zijn volgelingen (samen met Dathan en Abiram en hun volgelingen, we schijnen hier twee rebellie-verhalen te hebben) – worden of verbrand door vuur of verzvolgen door de aarde. God treft de mensen met een plaag, Aharon bemiddelt dapper en de mensen houden op met klagen, tenminste tot aan de volgende parasja.

We kunnen Korach makkelijk vergelijken met de gebrekkige 'would-be' leiders van onze tijd, die beweren uit naam van het volk te spreken, terwijl ze er in werkelijkheid op uit zijn om zelf macht te krijgen. Maar de opstand van Korach is de beroemdste uit het boek Numeri/Bemidbar en misschien wel uit de hele Tora. Mosjé en Aharon nemen deze opstand serieus, evenals God. Zozeer zelfs dat van de vuurpannen van de opstandelingen een metalen plaat wordt gesmeed voor het altaar, geïntegreerd als een teken voor altijd (Bemidbar 17:3). Wat is de diepere betekenis van de uitdaging die Korach aangaat en wat leert het ons?

Een uitstapje naar een andere kant kan hierop enig licht doen schijnen. Veel rabbijnen stammen af van een lange lijn van voorgangers. Ikzelf kom uit een lijn van ingenieurs. Mijn vroegste herinneringen bestaan uit het zien van een dunne ijzeren ring aan mijn vaders pinkvinger, als teken van zijn professionele status. Tot op de dag van vandaag voel ik verwantschap met eenieder die ik ontmoet die er één draagt. Deze ringen zijn vooral voor Canadese ingenieurs. Het gebruik gaat terug tot 1922, na een ramp met een Canadese brug waarbij 75 mensen omkwamen als gevolg van een constructiefout. Legendarisch is het feit dat de ringen gemaakt werden van het metaal van die ingestorte brug. Rudyard Kipling werd gevraagd om een 'eed van verplichting' te schrijven die uitgesproken werd als nieuw afgestudeerden hun ring ontvingen. Bij het aannemen van deze verplichting streefden de ingenieurs ernaar om "slecht werkmanschap of ondeugdelijk materiaal te vermijden en om naar eer en geweten mijn werk als ingenieur zo goed mogelijk voor de mensheid te volbrengen, voor het aangezicht van God." Er is ook een overeenkomst om "mijn uiterste best te doen tegen jaloezie of degeneratie van mijn mede-collega's op enig terrein van hun werk." Tenslotte vragen de ingenieurs om vergeving voor elke toekomstige fout, "biddend dat in het uur van mijn verzoeken, zwakheid en vermoeidheid, de herinnering hieraan, mijn plicht en die van de firma waarbij ik in dienst ben, naar mij terugkomt om mij te helpen, troosten en tegen te houden." De ringen zijn bedoeld om hen te herinneren aan deze plicht.

Ik citeer dit relaas uitvoerig omdat ik denk dat het direct refereert aan de dubbele uitdaging waar Korach voor staat. Ten eerste beweert Korach dat hij perfectie heeft bereikt: "de hele gemeenschap is heilig" (Bemidbar 16:3). De Israëlitische filosoof Yeshayahu Leibowitz merkt treffend op dat Korach het doel verwart met zijn aspiratie ¹⁾: hij begrijpt niet dat heiligheid een proces is en perfectie ogenschijnlijk vlak om de hoek ligt, buiten ons bereik. Ten tweede wordt Korach gemotiveerd en gevoed door zijn jaloezie op Mosjé en Aharon: "Waarom stelt hij zichzelf boven de gemeenschap van de Eeuwige?" (Bemidbar 16:3). Hij ziet leiderschap eerder als een recht dan als verantwoordelijkheid (hoewel het op dit punt in het verhaal

moeilijk is voor te stellen dat iemand de baan van Mosjé wil hebben). Korach heeft de ijzeren ring dringend nodig om hem te herinneren aan zowel zijn eigen feilbaarheid als aan de noodzaak om jaloezie te vermijden.

Dit in tegenstelling tot Mosjé en Aharon die echt leiderschap tonen. Volgens rabbijn Schneur Zalman van Liadi ²⁾ doet hij dit “om te onderzoeken of de beschuldigingen tegen hem terecht waren.” En Aharon, geconfronteerd met een plaag als gevolg van Gods kwaadheid vanwege de opstand tegen hem en zijn broer, neemt de vuurpan in zijn hand, niet om zijn autoriteit te verdedigen, maar om zijn volk te verdedigen.

Het is makkelijk om Korach te demoniseren en Mosjé en Aharon te verheerlijken. Maar rabbijn Rachel Cowan ³⁾ veronderstelt dat ieder van ons “leeft met een voortdurend conflict tussen een ‘innerlijke Mozes’ en een ‘innerlijke Korach’ - tussen nederigheid en arrogantie, tussen onbaatzuchtigheid en egoïsme.” Om deze reden zijn de vuurpannen verwerkt in het altaar, als een herinnering: om ons weg te houden van de arrogantie om te veronderstellen dat we immuun zijn voor arrogantie! Zoals onderstaand gedicht van Cowan zo suggestief luidt:

Mosjé, zeker van Gods stem
en Korach, zeker van de zijne -
proberen elk voor zich het verschil te vertellen
tussen arrogantie
en terechte woede -
een lijn die zo dun is
dun als een vlam
in een vuurpan.

(Laurie Patton, in *The Torah: A Womens's Commentary*, p. 913)

Mijn leraar, rabbijn Neil Gillman, schrijft:

De plaat op het altaar is dus niet alleen een herinnering aan de zonde van Korach. Het is meer nog een herinnering aan de zonde die sluimert in het hart van de vromen, in ons allemaal: een voortdurende waarschuwing dat het helemaal niet duidelijk is wie de heilige is en wie de zondaar, dat ieder van ons zowel heilige als zondaar is, en dat de lijn tussen die twee inderdaad heel dun is (Gillman, *Traces of God* [Woodstock, VT: Jewish Lights, 2006] p. 24).

Of, zoals mijn vader wijs opmerkte toen ik hem vroeg mij te vertellen wat hij zich herinnerde over de ring van de ingenieur: “Het feit dat ik me zeker voel, betekent niet dat ik gelijk heb.” Een goede les voor Korach, en voor ons allemaal.

¹⁾ Geciteerd in Shai Held, *The Heart of Torah*, v.2 (Lincoln, NE: University of Nebraska Press, Philadelphia: JPS 2017), p. 139.

²⁾ Samengesteld door Aharon Yaakov Greenberg, geciteerd uit *Tanya*, in *Torah Gems* v. 3 (Tel Aviv: Yavneh, 1998), p.84.

³⁾ Rabbijn Rachel Cowan, in Tamara Cohn Eskenazi, ed., Andrea L. Weiss, assoc. ed., *The Torah: A Woman's Commentary* (NY: WRJ and URJ Press, 2008), p. 911.